

Píseň: EZ198 - Pod ochranou Nejvyššího + modlitba; Oddíl k výkladu: Sd 21

Milí přátelé,

v předchozím oddíle došlo na boj aliance 11 izraelských kmenů proti dvanáctému - Benjamínovi. Kvůli hrůznému činu, jehož se dopustili obyvatelé Gebeje na benjamínském území (Sd 19, 10-30). Navzdory ohromné početní převaze i morální oprávněnosti však izraelská aliance prohrála. Dvakrát.

Teprve když přijali zodpovědnost (není nikdy jen soudem, vždy se musí projevovat také milosrdenstvím!) za dění v jednom z izraelských kmenů, činili pokání a přinášeli Hospodinu oběti zápalné a pokojné (Sd 20, 24-28), zvítězil *Hospodin* nad Benjamínem, který se zastával zla způsobeného obyvateli jednoho ze svých měst.

Zdůraznil jsem, že šlo o první spojení takřka všech kmenů Israele od doby, co žijí v Zaslíbené zemi. Jenže kvůli společnému nepříteli ze svého středu - proti nepřátelům zvenci se toto neuskutečnilo.

I to, že této izraelské alianci trvalo dvě prohry v bitvě, než pochopili, že provinění v Gibeji je proviněním celého Israele. A v první řadě před Hospodinem (!). Tedy že je potřeba nejprve „napravit“ vztah k Hospodinu.

Závěr konfliktu

Dnešní kapitola explicitně vysloví, co bylo v předchozím oddíle jen „mezi řádky:“ Izraelská aliance vnímala svou zodpovědnost na celé situaci. A tak se rozhodla podílet se také na jejím řešení (odpovědnost = soud i milosrdenství!). Vždyť vybili takřka všechny muže (Sd 20, 46-47) i ženy a děti. Tak stojí kmen Benjamín před takřka jistou budoucností vlastního vymření.

Snad chápeme přísahu ostatních israelských kmenů z prvního verše: Kdo by chtěl dát svou dceru někomu z lidu, který se zastává města hromadně znásilňujícího muže i ženy?¹

Jenže co teď? Pokud chtěly ostatní kmeny řešit situaci také dál - jak?

Nalezené řešení však, bohužel, má daleko k ideálnímu: Nalezneme jiné, ale podobně hluboké, provinilce! A z nich vezmeme Benjamíncům ženy. Tak hledali, kdo se nedostavil na toto celoisraelské sejití, které řešilo hrozící vymření jednoho z Israelových kmenů. A našli: Z města Jábeš v Gileádu² se na toto veledůležité jednání nedostavil nikdo.

Snad opět chápeme, proč jde o hluboké přestoupení: Někomu je jedno, co se stane s celým jedním israelským kmenem? Nestojí mu to ani za to, aby přišel? Ignoruje smlouvu Boha s Abrahamem, Izákem a Jákobem-Israelem? Tak ve stylu „jeden za všechny, všichni za jednoho“ je s těmito lhostejnými a de facto věrolomnými naloženo jednoduše: Pobili všechny, kteří nesli tuto vinu (Sd 21, 10-11). Pouze ženy, které ještě „nepoznaly“ muže, byly ponechány naživu - a „věnovány“ Benjamíncům.

Avšak čtyřista žen z Jábeše nemohlo stačit ani pro muže ukryté na Rimónu (srv. Sd 20, 47).

Zároveň město Jábeše ukazuje na nezrušitelnou spojitost knihy Sd a královské doby: Prvním králem bude Saul, Benjamínek (!). Zachrání právě Jábeš před Amónci (1S 11). A obyvatele tohoto Jábeše právě jemu prokáží úctu, když pohřbí jeho potupené tělo (1S 31, 11nn). Jde o spojitost také pokrevní - která vzniká v dnešním příběhu!

Slavnost Hospodinova v Šílu

Reprezentanti ostatních kmenů se tedy rozhodli ženy Benjamíncům prostě nakrást. To je hrozné. Navíc ženy jdoucí na

¹ Navíc nejde v první řadě o etický rozměr, pvoažovaný za samozřejmý. V první řadě jde o rozměr náboženský: Gibeá praktikovala kenaanské kultury plodnosti, nikoli israelský monoteismus!

² Tam byl soudcem Jiftách!

nebo z Hospodinovy slavnosti z jeho svatyně v Šílu (Sd 21, 19-23). Příšerné. Ano, mělo se to obejít bez násilí: Pokud by se žen z tanečního průvodu někdo zastal, měli se ho Benjamínci pokusit přemluvit. Ano, měli tak učinit Benjamínci samotní. Ano, budou se tak vlastně „náhodným“ losem podílet na řešení všechny israelské kmeny.

Žádá si zoufalá situace zoufalých řešení?

Poslední verš odpoví jasně: Možná žádá, ale nejsou dobrá. Vyřešení celé situace kolem Gibeje nebylo dobrým. Ačkoli možná bylo jediným možným. Ale to nečiní z žádného rozhodnutí dobré.³

Tak bylo „vyřešeno“ hrozící vymření Benjamína. Ale za jakou cenu? Rozhodně se však celá událost mohla odehrát jinak - ba dokonce neodehrát!

Shrnutí posledního příběhu

Bible vždy obsahuje dvě roviny: Syrový a jen málo cenzurovaný popis reality lidského světa. Lidských vztahů a společnosti. Vztahu člověka ke svému Stvořiteli a Zachránci. Zejm. kniha Sd si v tom nebere servítky takřka žádné.

Druhou rovinou je pak naděje pro člověka i jeho skupiny skrze poslušnost Stvořitelově vůli, jeho řádům a zákonům. Ta v knize Sd zní jen pramálo. Úmyslně.

Tak i poslední příběh pokračuje v plánu celé knihy: Vykreslit, jak to šlo s Israelem od desíti k pěti. Protože nebylo krále. A tak každý dělal, co uznal za správné (Sd 21, 25 + Sd 17, 6 - tímto je rámován celá závěrečná část).

V tom je základní zvěst poslední části i celé knihy Sd: Když není, kdo by udržoval právo a spravedlnost, tak si lidé dělají, co uznají za správné (srv. Ř 13). Jinými slovy: Lidé jednají svévolně. Kniha Sd toto spojuje s absencí krále. Jenže to není skoro vůbec pravda - jak to ukáží „chronologicky“ následující knihy Samuelovy. I současná postmoderní společnost.

³ Všimněme si absence Božích projevů v celém oddílu. Stejně jako v Jiftáchově příběhu od sestoupení jeho Ducha na Jiftácha.

Israel přece měl jednoznačného krále. Krále, který je vysvobodil z otroctví vyspělejšího mocnějšího Egypta. Provedl je mořem i pouští. Dal jim manu i křepelky. Přivedl do Zaslíbené země. Dvakrát. Umožnil jim v této zemi žít. Dokonce pokojně a spravedlivě.

Avšak člověk se rád vymlouvá, že to nebo ono je „příliš vzdálené“ nebo „příliš abstraktní.“⁴ Copak jsem však před chvílí vyjmenoval něco pochopitelného jen pro filosofy a geniální jedince? Co je neuchopitelného na vysvobození z otroctví? Na daru prostoru k životu? Na projití mořem suchou nohou?

Co je „příliš abstraktního“ na Božích rádech v Desateru i jiných?⁵

Tak si i Israelci mysleli, že problém byl v chybějícím lidském vládci. Navzdory zkušenosti se soudci. Protože vládce - Hospodin je příliš daleko. Příliš vysoko. Příliš neuchopitelný. A jeho řády jsou nejasné (také 1Sam 8, 5-22).

Mylně.

Tak v dnešním příběhu Israel řešil násilí násilím. Ačkoli Jábeš se provinila velice, vyvraždit město jako klaté bylo očividnou záminkou pro řešení jiného problému. A krást a unášet další dívky a ženy (potenciálně včetně vdaných!) z průvodu náboženské slavnosti je stejně hrozné. Jsou tyto činy o tolik méně zlé než činy Gibejců, a tak Benjamínců?

Ne. Ale protože každý dělal, co uznal za správné, tak si to očividně mnozí mysleli.

Celý příběh je tak dramatem viny a soudu, odpovědnosti i milosti, sounáležitosti i vyšších hodnot. A zejména pokání (důraz na oběti zápalné a pokojné!) - jediného pozitivního momentu tohoto příběhu.

Shrnutí knihy Sd

⁴ Na semináři předchozí týden se podobně vyjadřovali někteří faráři také o vzkříšení - Kristově i dalších lidí.

⁵ Srv. další zákonodárné oddíly v Ex, Lev, Nu, Dt. Co je na nich „příliš vzdáleného?“

Tak je tento příběh i posledním veršem dovršením záměru celé knihy: V Izraeli to jde od desíti k nule. Protože má za to, že potřebuje krále. Ani pod Bohem povolányi soudci se nedokázali sjednotit. Ani proti vnějším nepřítelům. Pouze proti vlastním se dokázali spojit.

Tak každý jednal svévolně - podle toho, co sám uznal za správné. Přesněji a strašidelněji překládají králiční: „Ale každý, což se mu vidělo, to učinil.“ Totiž že se vůbec nezaobíral tím, jestli činí dobré nebo zlé. Prostě ho to napadlo. Třeba jen z popudu optického vjemu. A tak si vzal, na co měl zrovna chuť. Také israelská aliance šla s prvním nápadem na řešení problému nedostatku žen pro Israelce. Ačkoli byl příšerným a nedobrým.

Knih Sd je tak pokračováním narativu Israele, který začíná v Gn a pokračuje až do knih prorockých - proto je v židovských svatých Písmech pořadí Tóra - Proroci - Spisy. Tento narativ krom jiného ukazuje, jak velice je člověk podílníkem na vlastní situaci. Osobní, rodinné, náboženské, města i národa. Zejm. poslední dvě pak zdůrazňuje kniha Sd. Celý Izrael byl vinnen zlem gibejských. Nejen oni samotní, ale také kmen, pod něhož spadá. A protože jsou všichni spojeni jednou smlouvou před Hospodinem, tak i všechny ostatní kmeny nesou zodpovědnost (srv. Ex 20, 5-6).

Co by však mělo zarazit, je poměr násilí dovnitř Israele samého a ven z něj: Jako klatí jsou vybíjeni *výhradně* vlastní: Gibeá.⁶ Ženy a děti jsou vyvražďovány jen ve vlastních řadách: Jábeš.

Pokud tedy někoho zaráží násilí v knize Sd, pak by ho mělo o to více zarážet, že mnohem více a horšího násilí se odehrávalo uvnitř pospolitosti Božího lidu vůči sobě samému, než vůči okolním národům!

I to je totiž zvěstí knihy Sd: Nebývá výjimkou, že ti, kteří mají být Božími svatými, se vůči sobě navzájem chovají hůř, než vůči

⁶ S výjimkou Sd 1, 17. Jde však o podivnou výjimečnost, o níž nejsou další podrobnosti. Vzhledem ke kontextu není jasné, zda tomu tak mělo být či ne: Ani Juda nebyl s to podrobit si obyvatele úrodných nížin. Možná si při vyhubení Chormy vybíjel frustraci? Nebo se předváděl před Hospodinem? Neboť nezni Boží výzva k prokletí!

lidem „venku.“ Jak moc je tato zvěst aktuální, ponechávám na vlastním uvážení. Jak málo odpuštění či vůbec zájmu řešit problémy a konflikty je uvnitř sborů a církve. A kolik jich je vůči všem zvenčí. Kolik slušnosti až úlisnosti uvnitř církve a vůči pohanům?

Nebývá mezi „Božími“ více svévole než mezi pohany? Ještě s výmluvou, že ten Bůh je daleko?

Kniha Sd totiž končí katastrofou: Jeden kmen málem nepřežil. Kvůli konfliktu a zlu uvnitř Božího lidu - nikoli kvůli ohrožení zvenčí. Podobně příšerným byl také příběh Samsonův, Jiftáchův - se zřetelnou sestupnou tendencí.

Tato katastrofa byla vykoupena katastrofami jinými. Bude tomu tak i v NZ, kde zemře Stvořitel za stvoření. V Sd dalším vražděním svých vlastních. Unášením žen a dívek. Vlastně na cestě z bohoslužeb či na ně. Členy stejné „církve.“

Avšak dnešní příběh i celek knihy Sd zvěstuje také pozitivní: Israelci řešili problém, který nemuseli. Mohli nechat Benjamínce prostě zajít (jak aktuální!). Vždyť se dopustil příšerného zla. A ještě se zastával se zbraní v ruce aktérům očividného zla. Přesto řešily ostatní kmeny problém Benjamínců.

Také se usilovali vyhnout násilí vůči těm ženám, kterých se někdo u Šíla zastal. To je pozitivní moment vzhledem k vraždění v Jábeši i v Gibeji i kolem Jiftácha nebo Samsona.

Ale v posledu jsou tyto příliš málo, příliš pozdě a příliš špatně. Protože každý dělal, což se mu vidělo.

Avšak kniha Sd je jen částí příběhu, který nekončí. Hospodin zabránil vymření potomků jednoho ze synů Jákoba-Israele. A tak Abrahama. Svůj slib dodržel. Svůj lid povede dál. Navzdory neposlušnosti a svévoli jak v knize Sd (srv. prolog k Jiftáchovi), tak v knihách Samuelových a Královských.

Což je právě tváří v tvář svévoli a zlu knihy Sd zarážející. I pro její závěr.

Tak jiný je Hospodin. Tak milující. Tak odpouštějící a trpělivý. Ale také nechávající člověka žít si to, co si sám vybral. Sklízet, co zasel. Ke svobodě patří vždy zodpovědnost a nesení důsledků.

Ale i kniha Sd je pouze jednou kapitolou v předlouhém příběhu lidských dějin. Tak je potřeba ji vnímat i jako část příběhu doby královské v Israeli.

Píseň: EZ234 - Už mi oči tíží sen + **modlitba Páně**
Rozhovor (+ vybrání nového tématu)